

ПЕДАГОГІКА

УДК 378.091.33:004]:373.3
DOI 10.24195/2414-4665-2025-2-9

Віталіна Кизилова,

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри початкової освіти,
Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
вул. Віктора Новікова, 2, м. Лубни, Україна,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2637-0320>

Наталія Мордовцева,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри початкової освіти,
Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
вул. Віктора Новікова, 2, м. Лубни, Україна,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1827-9404>

Віра Пушко,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти,
Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
вул. Віктора Новікова, 2, м. Лубни, Україна,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7179-1116>

ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Статтю присвячено аналізу smart-технологій як важливого засобу оптимізації навчального процесу в закладах вищої освіти під час підготовки майбутніх учителів початкової школи в контексті формування у них загальних і фахових компетентностей, визначених стандартом вищої освіти й освітніми програмами бакалаврського та магістерського рівнів. Схарактеризовано сутність smart-технологій, визначено головну ідею їх застосування, шляхи підвищення ефективності навчального процесу з їх використанням, переваги впровадження у систему підготовки майбутніх учителів початкової школи. Розглянуто історію питання, основні переваги smart-освіти; здібності, якими повинні володіти здобувачі вищої освіти, щоб задовольнити потреби сучасного суспільства; шляхи забезпечення ефективності впровадження smart-технологій у процес професійної підготовки майбутніх педагогів. Акцентовано увагу на перевагах використання smart-технологій під час вивчення гуманітарних дисциплін; відзначено, що це сприяє синтезу теоретичного матеріалу та практичної діяльності, розвитку міждисциплінарного мислення, індивідуалізації навчання, мотивації, доступності, аналітиці успішності, крос-культурній взаємодії. Застосовано методи дослідження: теоретичні (аналіз наукової літератури, вивчення та узагальнення досвіду з проблеми дослідження, порівняння, систематизація); педагогічний експеримент щодо визначення ефективності впровадження навчальних матеріалів; методи математичної статистики для аналізу даних і встановлення кількісних показників щодо досліджуваних явищ. Представлено приклади успішного застосування smart-технологій у процесі вивчення обов'язкових освітніх компонентів («Дитяча література з основами літературної освіти», «Педагогіка (інтегрований курс)» освітньої програми «Початкова освіта») у Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Значну увагу приділено smart-читанню як формі інтерактивного опрацювання дитячого тексту; моделі FUSE як дієвому інструменту формування методичної креативності, цифрової грамотності, командної роботи, рефлексії та самонавчання.

Ключові слова: здобувач вищої освіти, фахові і спеціальні компетентності, вчитель початкової школи, освітній компонент, smart-технології, педагогіка, дитяча література.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми.

Суттєві трансформації системи вищої освіти в XXI ст. значною мірою зумовлені цифровізацією, глобалізацією та запитами інформаційного суспільства. Не залишається осторонь технологічного прогресу й гуманітарна освіта, зокрема педагогічна, яка тривалий час традиційно орієнтувалася на класичні методи навчання. Сьогодні педагогічна спільнота не уявляє освітній процес на всіх рівнях без інноваційних технологій, адже важливо фахівцям уміти створювати й організовувати творче навчальне середовище, що сприятиме покращенню та оптимізації процесів викладання і засвоєння знань, надасть їм інтерактивності та забезпечить ефективне використання й подання навчального матеріалу. О. Муращенко зауважує, що «ознаками інноваційної педагогічної діяльності майбутніх учителів початкових класів виступає їх спрямованість на вирішення нових завдань, яким характерна відсутність стандартних способів розв'язання; формування нових компетентностей, які стануть основою для подальшого розвитку нових методів та підходів; творчий пошук інноваційних розв'язань та креативне застосування знань, умінь та навичок у практичних ситуаціях» (Муращенко, 2023).

Щоб задовольнити потреби сучасного соціуму, майбутній учитель початкової школи у процесі навчання в закладі вищої освіти має набути важливі спеціальні компетентності, серед яких – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; використання цифрових технологій в освітньому процесі; здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, базове програмне забезпечення, освітні онлайн-сервіси, хмарні технології, оперувати ними у професійній діяльності, критично оцінювати інформацію, усвідомлювати важливість цифрової гігієни (Освітня програма, 2025). Цим зумовлена модернізація системи навчання, у контексті якої особливої актуальності набувають smart-технології як складники нової парадигми розвитку педагогічної освіти, інтелектуальні цифрові рішення, що активізують пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти, роблять навчання більш гнучким, персоналізованим та ефективним. За слушним зауваженням О. Аніщенка, трансформаційні перетворення у суспільстві зумовлюють перехід інформаційного суспільства на новий щабель розвитку – smart-суспільства, у якому візуалізується перехід від традиційної моделі навчання до e-learning, а у подальшому – до smart-освіти (Аніщенко, 2017, с. 185). Науковець безспідставно стверджує, що «сутність навчального процесу з використанням smart-технологій полягає у тому, що процес навчання стає більш ефективним шляхом його перенесення до електронного освітнього середовища як сукупності інструментів, ресурсів і зв'язків, що уможливають постановку і розв'язання навчальних цілей і завдань, пов'язаних зі здобуттям знань, формуванням умінь і навичок студентів» (Аніщенко, 2017, с. 186).

Однією з перших застосовувати smart-технології у навчанні стала Південна Корея. Нині в країні функціонують 20 кібер-університетів, де всі послуги надаються засобами електронних технологій. Активно розбудовано це питання у США, Канаді, Великій Британії, Австралії. Сучасні вітчизняні дослідники smart-освіти й використання smart-технологій у навчальному процесі (Косенко, Бонч-Бруєвич, Абрамов, 2007; Кадемія, 2018; Коношевський, Гуревич, 2019 та ін.) свій науковий пошук спрямовують на з'ясування основних переваг smart-освіти в навчальних закладах; здібності, якими повинні володіти студенти, щоб задовольнити потреби сучасного суспільства; шляхи забезпечення ефективності впровадження smart-технологій у процес професійної підготовки майбутніх педагогів; перспективи впровадження smart-технологій у процес професійної підготовки майбутніх педагогів тощо.

Мета та завдання. Проаналізувати шляхи підвищення ефективності навчального процесу засобами smart-технологій, переваги їх впровадження в систему підготовки майбутніх учителів початкової школи; репрезентувати конкретні приклади успішного застосування smart-технологій у процесі вивчення обов'язкових освітніх компонентів освітньої програми «Початкова освіта» в Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», зокрема розробити й апробувати практичні кейси впровадження FUSE у навчальний процес, smart-читання як форму інтерактивного опрацювання дитячого тексту.

Методи дослідження. У процесі роботи застосовано комплекс методів: теоретичні (аналіз наукової літератури, вивчення та узагальнення досвіду з проблеми дослідження, порівняння та систематизація); педагогічний експеримент, спрямований на визначення ефективності впровадження навчальних матеріалів; методи математичної статистики для аналізу даних і встановлення кількісних показників щодо досліджуваних явищ.

Результати. Важливими завданнями сучасної початкової шкільної освіти стало не так надання учням певного затвердженого обсягу знань, як, перш за все, забезпечення їх відповідними навичками самостійного отримання та обробки нових даних, формування специфічних навичок для більш розвиненого мислення – на рівні аналізу, синтезу, оцінки. На думку авторів розвідки “Innovative, information and digital technologies in the elementary school educational process in the realities of large-scale military aggression: ukrainian experience”, звернення до цифрових технологій є актуальним також тому, що використання інноваційних технічних цифрових рішень у навчанні вимагає навичок та відповідних умінь, із якими слід ознайомитися вже в ранньому віці (ураховуючи подальшу інтеграцію технологій у суспільне життя) (Stepanets & Bieliaiev & Mordovtseva, 2024).

Smart-технології – інноваційні технічні засоби та програмне забезпечення, які сприяють автоматизації,

персоналізації та оптимізації освітнього процесу. До таких технологій належать:

- мобільні додатки для навчання (Quizlet, Duolingo, Kahoot);
- хмарні сервіси (Google Workspace, Microsoft Teams, Moodle);
- інтерактивні дошки та платформи (Mentimeter, Padlet, Nearpod);
- штучний інтелект (чат-боти, генератори текстів, перекладачі);
- технології віртуальної та доповненої реальності (VR/AR).

Головна ідея їх застосування – створення smart-освітнього середовища, яке поєднує автономність, гнучкість, адаптивність та зворотний зв'язок у реальному часі. На думку В. Белана, перевагами smart-технологій є те, що вони здатні розвинути творчі здібності студентів, професійні знання, навички комунікації, грамотність у сфері ІКТ; сформувати критичне мислення, інноваційний підхід; удосконалити вміння ефективної співпраці та взаєморозуміння, лідерство, розвиток кар'єри (Белан, 2021).

Науковці вважають, що ефективність впровадження smart-технологій у процес професійної підготовки майбутніх педагогів можна забезпечити шляхом осучаснення наявних навчальних матеріалів; індивідуалізації навчання, студентоцентрованості, забезпечення гнучкості освітніх траєкторій з урахуванням потреб і можливостей тих, хто навчається; організації самостійної пізнавальної, дослідницької, проєктної діяльності здобувачів освіти; урізноманітнення навчальної діяльності; взаємодії студентів із професійною спільнотою, що сприятиме обміну актуальним професійним досвідом. Впровадження smart-технологій у педагогічну освіту уможливить широкую доступність знань через гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контенту з усього світу, що є у вільному доступі (Аніщенко, 2017).

У центрі освітньої парадигми ОП «Початкова освіта» – гуманітарні освітні компоненти – педагогіка, філологія, історія, філософія, психологія, методики фахових дисциплін, опрацювання яких традиційно потребує глибокої аналітики, критичного мислення, розуміння контекстів та інтерпретацій. Smart-технології сприяють збагаченню змісту таких освітніх компонентів засобами мультимедійного контенту (відеолекції, подкасти, інтерактивні карти), цифрових архівів (наприклад, архіви історичних джерел, літературних текстів), онлайн-симуляцій і рольових ігор, що дають змогу відтворити історичні події, аналітики даних (аналіз текстів через програмне забезпечення, наприклад Voyant Tools). Це сприяє синтезу теоретичного матеріалу з практичною діяльністю, розвитку міждисциплінарного мислення.

Застосування smart-технологій сприяє індивідуалізації навчання (здобувачі можуть працювати у власному темпі, вибирати зручний формат подання інформації); мотивації (інтерактивність стимулює активну

участь на заняттях); доступності (цифрові ресурси можна використовувати у будь-який час і в будь-якому місці); аналітиці успішності (викладачі отримують дані щодо прогресу здобувачів освіти в режимі реального часу); крос-культурній взаємодії (доступ до міжнародних освітніх платформ і курсів).

Обговорення. Нижче розглянемо практичний досвід впровадження smart-технологій під час вивчення обов'язкових освітніх компонентів освітньої програми «Початкова освіта» в Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». У колі дослідницької уваги перебували фахові і спеціальні компетентності здобувачів вищої освіти, визначені Стандартом вищої освіти (Стандарт, 2021), Освітньою програмою «Початкова освіта» (Освітня програма, 2025) (табл. 1).

ОК «Дитяча література

з основами літературної освіти»

1. Інтерактивне читання та мультимедійна анімація (використання електронних версій дитячих книг з інтерактивними елементами: анімаціями, звуковим супроводом, інтерактивними питаннями, що дає змогу досліджувати тексти на новому рівні. Наприклад, застосування додатку *Living Books* дає змогу аналізувати не лише сюжет, а й візуальний наратив.

2. Створення цифрових презентацій та буктрейлерів (студенти презентують дитячу книгу засобами кіно та графіки. Це заохочує до глибшого занурення в художній текст, розвиває креативність, уміння трансформувати зміст у візуальну форму. Популярні інструменти: *Canva, PowToon, Adobe Express*.

3. Онлайн-обговорення та педагогічні симуляції. На платформах *Padlet, Google Jamboard, Zoom* студенти беруть участь у дискусіях щодо художніх особливостей творів та методів роботи над ними з дітьми, моделюють уроки читання з урахуванням вікової категорії, вибираючи відповідні прийоми, ілюстративний матеріал та форми оцінювання.

4. Аналіз текстів за допомогою цифрових інструментів. За допомогою платформ *Voyant Tools, Hypothes.is* здобувачі здійснюють лінгвістичний та семантичний аналіз художніх текстів для дітей. Це дає змогу побачити частотність лексем, виявити повторювані мотиви, символіку, що особливо важливо під час дослідження казок, повчальних історій, поезії для дітей.

5. Смарт-читання як форма інтерактивного опрацювання дитячого тексту. Цей інноваційний підхід поєднує традиційне читання із цифровими технологіями, що сприяють активному сприйняттю, емоційному залученню, візуалізації змісту й розвитку навичок інтерпретації.

Конкретні приклади smart-читання:

- QR-коди до текстів та візуального супроводу. На практичних заняттях здобувачі освіти створюють інтерактивні сторінки, де уривки з дитячих творів доповнюються QR-кодами, що ведуть до відеочитання з виразною декламацією; ілюстрації до ключових епізодів; короткі інтерв'ю з дитячими письменниками;

адаптовані анімації до прочитаного уривка (на основі Powtoon чи Animaker).

- Ментальні карти та цифрове узагальнення. Після читання текстів студенти працюють із додатками MindMeister або Coggle, щоб створити інтелект-карти, які демонструють сюжетні лінії, характери персонажів, символи, проблематику твору. Наприклад, після аналізу казки В. Шевчука «Чотири сестри» здобувачі візуалізують мотив сну, циклічності, оптимістичного фіналу.

- Смарт-дискусії через платформу Padlet. Викладач створює віртуальну стіну, на якій здобувачі публікують свої враження від прочитаного тексту (наприклад, «Говорюча риба» Е. Андієвської), додаючи емодзі, картинки, відео, короткі рецензії.

- Сторітелінг через Book Creator або StoryJumper. Після аналізу тексту здобувачам пропонується створити його власну версію або альтернативне завершення, оформлюючи їх у вигляді цифрових книг.

- Мовне моделювання через ChatGPT або інші ШІ-інструменти. Студенти роблять спробу генерувати дитячі вірші або казки за допомогою штучного інтелекту, після чого проводять критичний аналіз текстів, порівнюючи їх з авторськими.

Смарт-технології урізноманітнюють процес вивчення дитячої літератури, сприяють розвитку професійних компетентностей майбутніх педагогів.

ОК «Педагогіка» (інтегрований курс)

Практичне заняття

«Українська педагогіка в персоналіях»

Завдання з використанням смарт-технологій

1. Інтерактивна мапа постатей (Google My Maps / Genially)

Завдання: Створіть інтерактивну мапу з позначками міст, пов'язаних із життям і діяльністю Г. Сковороди, С. Русової, В. Сухомлинського, Х. Алчевської, Т. Шевченка тощо. До кожної позначки додайте коротку біографічну довідку та фото.

Смарт-інструмент: Google My Maps, Genially.

2. Відеореєс «Сковорода – педагог свободи» (Flip / Loom)

Завдання: Запишіть коротке відео (2–3 хв) із роздумами про актуальність педагогічних ідей Г. Сковороди для сучасної освіти.

Смарт-інструмент: Flip, Loom.

3. Кахут-вікторина «Українські просвітителі» (Kahoot / Quizizz)

Завдання: Пройдіть або створіть вікторину за постатями братства Кирило-Мефодіївського братства: Т. Шевченка, П. Куліша, М. Костомарова.

Смарт-інструмент: Kahoot, Quizizz.

4. Цифровий музей Х. Алчевської (Canva / Google Slides)

Завдання: У парах або групах створіть віртуальну виставку-презентацію про педагогічну діяльність Х. Алчевської (світлина, архіви, пам'ятники, методики).

Смарт-інструмент: Canva, Google Slides.

5. Інфографіка: «Софія Русова – за національну школу» (Piktochart / Canva)

Завдання: Створіть інфографіку, де буде відображено ключові принципи педагогіки С. Русової, зокрема концепцію національного виховання.

Смарт-інструмент: Piktochart, Canva.

6. Подкаст: «Голоси педагогіки» (Anchor / Soundtrap)

Завдання: У групах запишіть короткий подкаст-дискусію про те, які ідеї В. Сухомлинського можна впровадити в сучасну школу.

Смарт-інструмент: Anchor, Soundtrap.

7. Хмарний кейс-метод (Google Docs / Padlet)

Завдання: Опрацюйте кейс: «Якби С. Русова очолила реформу освіти сьогодні». Використайте спільний документ або інтерактивну дошку для обговорення.

Смарт-інструмент: Google Docs, Padlet.

8. AI-допомога: діалог із педагогом (ChatGPT / Character.AI)

Завдання: Сформулюйте запит до AI від імені студента сучасного педуніверситету: «Що б ви порадили сьогоднішнім учителям, пане Сковорода / пані Русова?».

Смарт-інструмент: ChatGPT, Character.AI.

9. Цифрова стінгазета «Савченко – для вчителів XXI століття» (Sway / Canva)

Завдання: Підготуйте цифрову стінгазету з цитатами О. Я. Савченко, фото з її діяльності, QR-посиланнями на її праці.

Смарт-інструмент: Microsoft Sway, Canva.

10. Гейміфікація: «Педагогічне доміно» в LearningApps

Завдання: Створіть гру «Педагог + ідея» (наприклад: Сухомлинський – «Школа радості») у LearningApps. Пограйте один з одним.

Смарт-інструмент: LearningApps.org.

На заняттях педагогічного циклу в ЗВО ОП «Початкова освіта» перед викладачем постає завдання не лише передавання знань, а й формування у здобувачів освіти здатності до творчого вирішення складних міждисциплінарних завдань. У цьому контексті особливої актуальності набуває модель FUSE – *Fusion of disciplines through User-driven, Student-centered Experiences*, що орієнтована на інтеграцію STEAM-компонентів через гнучкі, ігрові та дослідницькі проекти. Ця навчальна платформа поєднує у собі індивідуалізацію навчання (здобувачі можуть самостійно вибирати завдання, що відповідають їхнім інтересам); проєктну та практичну діяльність (навчання відбувається через «виклик» – реальну або змодельовану проблему, що потребує вирішення); інтеграцію дисциплін (завдання об'єднують знання з кількох галузей, зокрема науки, технологій, мистецтва, математики тощо).

У процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи модель FUSE стає дієвим інструментом формування методичної креативності (здобувачі створюють навчальні матеріали на основі міждисциплінарних зв'язків); цифрової грамотності (виконання завдань із використанням цифрових інструментів, наприклад Arduino, Tinkercad, Scratch); командної роботи (можливість працювати в малих групах над спільним проєктом); рефлексії та самонавчання (виконання завдань

FUSE вимагає самостійного пошуку інформації та постійної самооцінки).

Практичні кейси впровадження FUSE у навчальний процес (ОП «Початкова освіта», ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»)

Кейс 1: Створення STEAM-уроку для початкової школи

- **Дисципліна:** Основи природознавства з методикою викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

- **Мета:** Навчити студентів розробляти міждисциплінарні STEAM-уроки з використанням цифрових ресурсів.

- **Завдання FUSE:** Студенти працюють над створенням інтерактивного уроку на тему «Будова Землі», який включає:

- модель вулкана (Tinkercad або 3D-паперова модель);

- експеримент із безпечним «виверженням»;

- використання презентацій (Canva, Genially);

- кросворд або вікторину, створену в Kahoot або LearningApps.

- **Очікуваний результат:** Створений STEAM-урок, представлений у вигляді міні-проєкту з презентацією, демонстрацією моделі та педагогічним обґрунтуванням.

Кейс 2: Розроблення інклюзивного ігрового простору

- **Дисципліна:** Педагогіка (інтегрований курс).

- **Мета:** Формування навичок проєктування освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

- **Завдання FUSE:** Студенти в групах створюють модель інклюзивного класу:

- планування простору з урахуванням потреб дітей із порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату;

- включення сенсорних зон, безбар'єрного доступу;

- цифрове макетування (SketchUp, Floorplanner);

- підготовка методичних рекомендацій.

- **Очікуваний результат:** Презентація адаптованого класу (3D-модель + опис), педагогічна карта підтримки учнів з ООП.

Кейс 3: Навчальні ігри як інструмент розвитку соціально-емоційних навичок

- **Дисципліна:** Педагогіка (інтегрований курс).

- **Мета:** Навчити студентів створювати освітні ігри з урахуванням механізмів педагогічного впливу.

- **Завдання FUSE:** Створення гри на платформі Scratch або Gamefroot:

- сюжет – розвиток емоційного інтелекту в дітей молодшого віку;

- ігрові персонажі, що демонструють різні емоції;

- вправи на розпізнавання та регуляцію емоцій;

- музичний або візуальний супровід (педагогічно обґрунтований).

- **Очікуваний результат:** Демонстрація навчальної гри, пояснення педагогічних механізмів її впливу.

Кейс 4: Професійна орієнтація в умовах Нової української школи

- **Дисципліна:** Загальні основи педагогіки.

- **Мета:** Ознайомити студентів із сучасними методами професійного самовизначення учнів.

- **Завдання FUSE:** Розробити інтерактивний тренінг для учнів 8–9-х класів, який допомагає визначити професійні інтереси через:

- онлайн-тестування (Google Forms, Typeform);

- цифрові ментальні карти (Miro);

- «живі» кейси з різних сфер (медик, еколог, учитель, інженер тощо);

- презентації та короткі відеоінтерв'ю.

- **Очікуваний результат:** Комплексний тренінговий пакет, адаптований до використання шкільним психологом або класним керівником.

Практичне впровадження моделі FUSE у педагогічну підготовку дає змогу формувати ключові компетентності НУШ, практико-орієнтоване навчання з акцентом на творчість, інженерне мислення, експеримент, мотивацію студентів через залучення до реальних викликів. Наведені кейси демонструють ефективність цього підходу в умовах закладу вищої освіти.

Під час роботи над освітніми компонентами «Дитяча література з основами літературної освіти», «Педагогіка (інтегрований курс)» здобувачі вищої освіти (ОП «Початкова освіта», бакалаврський рівень) працювали над теоретичним і практичним матеріалом у класичному варіанті (лекції, практичні заняття – протягом 2023–2024 н. р.) із використанням smart-технологій (2024–2025 н. р.).

В експериментальному навчанні взяли участь здобувачі першого (бакалаврського) рівня першого року навчання ОП «Початкова освіта» ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка» загальною кількістю 38 осіб, із них 18 – 2023–2024 н. р; 20 – 2024–2025 н. р. Більш детальну інформацію щодо ключових компетентностей здобувачів освіти, рівнів їх сформованості можна знайти в навчальному посібнику (Кизилова, 2025), а також на сайті дистанційного навчання (<https://du.luguniv.edu.ua/>). Контрольні зрізи знань свідчать про більш ефективну роботу над освітніми компонентами засобами smart-технологій (табл. 1).

Як бачимо, за результатами проведеного дослідження і вказаними відсотками щодо рівня сформованості фахових і спеціальних компетентностей здобувачами освіти ОКР бакалавр спеціальності «Початкова освіта» smart-технології мають значні переваги їх застосування під час навчального процесу. У всіх представлених компетентностях групи, що навчалися з використанням smart-технологій, демонструють вищі показники якості знань, що, безумовно, свідчить про ефективність інтеграції сучасних інноваційних технологій в освітній процес.

Значний скачок і особливий прогрес у відсотках, скажімо, у компетентностях «здатність застосувати ефективні засоби процесів сприймання, осмислення й запам'ятовування навчальної інформації», «здатність виконувати аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизацію, класифікацію інформації» та «здатність застосовувати різні стратегії й тактики

Таблиця 1

Рівень сформованості фахових і спеціальних компетентностей здобувачами освіти ОКР бакалавр спеціальності «Початкова освіта» у 2024–2025 рр. (% якості знань)

Компетентності	Класична форма навчання, 2023–2024 н.р. (якість знань, %)	Навчання засобами Smart-технологій, 2024–2025 н.р. (якість знань, %)
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії	45	60
Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії зі здобувачами освіти в освітньому процесі	40	53
Здатність працювати в команді	43	60
Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, базове програмне забезпечення, освітні онлайн-сервіси, хмарні технології, оперувати ними в професійній діяльності, критично оцінювати інформацію	39	52
Здатність застосувати ефективні засоби процесів сприймання, осмислення й запам'ятовування навчальної інформації	45	70
Здатність виконувати аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизацію, класифікацію інформації	46	75
Здатність застосовувати різні стратегії й тактики спілкування залежно від ситуації	50	80

спілкування залежно від ситуації» (25 %, 29 %, 30 %) свідчить про те, що smart-технології можуть значно покращити процеси засвоєння інформації, розвивати критичне та аналітичне мислення, сприяти поліпшенню комунікативних навичок. Це наводить на думку, що запропоновані нами нові технології не лише покращують академічні знання, а й сприяють формуванню важливих м'яких навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Значний скачок і особливий прогрес у відсотках, скажімо, у компетентностях «здатність застосувати ефективні засоби процесів сприймання, осмислення й запам'ятовування навчальної інформації», «здатність виконувати аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизацію, класифікацію інформації» та «здатність застосовувати різні стратегії й тактики спілкування залежно від ситуації» (25 %, 29 %, 30 %) свідчить про те, що smart-технології можуть значно покращити процеси засвоєння інформації, розвивати критичне та аналітичне мислення, сприяти поліпшенню комунікативних навичок. Це наводить на думку, що запропоновані нами нові технології не лише покращують академічні знання, а й сприяють формуванню важливих м'яких навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Як бачимо, дослідження підтверджує ефективність використання smart-технологій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі початкової освіти. Застосування інноваційних засобів позитивно впливає на формування фахових і спеціальних компетентностей здобувачів вищої освіти; підвищується мотивація до навчання; розвиваються навички самостійного роботи, критичного мислення; активізується інтерактивна взаємодія між викладачем і здобувачами освіти; зростає готовність до використання новітніх технологій навчання у майбутній педагогічній діяльності. Практичний досвід свідчить,

що застосування smart-дошок, мобільних додатків, хмарних сервісів, віртуальних платформ, інтерактивних ресурсів дає змогу урізноманітнити методи викладання, наблизити процес підготовки майбутніх учителів до сучасних освітніх реалій. Інтеграція smart-технологій у підготовку фахівців початкової освіти є запорукою формування конкурентоспроможного вчителя нового покоління, здатного ефективно діяти в умовах цифрової трансформації освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аніщенко О. В. Smart-технології у підготовці майбутніх педагогів в умовах інформаційного суспільства. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи*. 2017. Вип. 5. С. 184–186.
2. Белан В. Перспективи щодо запровадження smart-технологій у вищу освіту. *Збірник матеріалів XV звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 25 березня 2021 р.* Київ : ІПТО НАПН України, 2021. С. 148–150.
3. Кадемія М. Ю. Відкрите Smart-середовище навчання в підготовці педагогічних працівників у закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2018. № 50. С. 279–282.
4. Кизилова В. В. Методичні рекомендації до організації роботи над освітнім компонентом «Загальні основи педагогіки». Лубни, 2025. 46 с.
5. Коношевський Л. Л., Гуревич Р. С. Особливості професійної Smart-технології як засіб підвищення якості освіти. *Смарт-освіта : досвід, реалії, перспективи* : монографія. Вінниця, 2019. 220 с.
6. Косенко Т. І., Бонч-Брусевич Г. Ф., Абрамов В. О. Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі : навчальний посібник. Київ : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. 102 с.
7. Муращенко О. Сутність та структура інноваційної педагогічної діяльності майбутніх учителів початкових класів. *Наука і освіта*. 2023. № 4. С. 17–22. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2023-4-3>

8. Освітня програма «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю А3 «Початкова освіта» галузі знань А «Освіта» / Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL: https://luguniv.edu.ua/Attach/public_info/opp_bac/new/A3/op_A3_po_bac_2025.pdf (дата звернення: 14.06.2025).

9. Стандарт вищої освіти. Перший (бакалаврський рівень). Спеціальність 013 «Початкова освіта» / Міністерство освіти і науки України, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 15.06.2025).

10. Stepanets, I., Bieliaiev, S., Mordovtseva, N., Iliina, O., Potapova, N. Innovative, information and digital technologies in the elementary school educational process in the realities of large-scale military aggression: ukrainian experience. Apr-jun 2024. *CONHECIMENTO & DIVERSIDADE*. 2024. 16 (42), Pp. 546–563. URL: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/JDD-5946-2023?SID=EUW1ED0D3CwCD79iP6mVcyBapSdrl>

REFERENCES

1. Anishchenko, O. V. (2017). Smart-tekhnologii u pidhotovtsi maibutnykh pedahohiv v umovakh informatsiinoho suspilstva [Smart technologies in the training of future teachers in the information society]. *Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v suchasni osviti: dosvid, problemy, perspektyvy* [Information and communication technologies in modern education: experience, problems, prospects]. Zbirnyk naukovykh prats. / Za red. M.M. Kozhara, N.H. Nychkalo. Lviv : LDU BZhD. Vyp. 5. Pp. 184–186 [in Ukrainian].

2. Belan, V. (2021). Perspektyvy shchodo zaprovadzhennia smart-tekhnologii u vyshchu osvitu [Prospects for the introduction of smart technologies in higher education]. Zb. materialiv KhV zvitnoi Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Collection of materials of the 15th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference] (m. Kyiv, 25 bereznia 2021 r.). Kyiv : IPTO NAPN Ukrainy. Pp. 148–150 [in Ukrainian].

3. Kademiia, M. Yu. (2018). Vidkryte Smart-seredovyshe navchannia v pidhotovtsi pedahohichnykh pratsivnykiv u zakladakh vyshchoi osvity. [Open Smart environment of learning in the preparation of pedagogical staff in Universities]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems*. № 50. P. 279–282 [in Ukrainian].

4. Konoshevskiy, L. L., & Hurevych, R. S. (2019). *Osoblyvosti profesiinoi Smart-tekhnologii yak zasib pidvyshchennia yakosti osvity* [Features of professional Smart technology as a means of improving the quality of education]. Smart education: experience, reality, prospects : Monograph, Vinnytsya [in Ukrainian].

5. Kosenko, T. I., Bonch-Bruievych, H. F., & Abramov, V. O. (2007). *Metodyka zastosuvannia tekhnologii SMART Board u navchalnomu protsesi: navchalnyi posibnyk* [The method of using SMART Board technology in the educational process: a study guide]. K. : KMPU imeni B. D. Hrinchenka [in Ukrainian].

6. Kyzylova, V. V. (2025). *Metodychni rekomendatsii do orhanizatsii roboty nad osvitim komponentom "Zahalni osnovy pedahohiky"* [Methodological recommendations for organizing work on the educational component "General Fundamentals of Pedagogy"] / V. V. Kyzylova; Derzh. zakl. "Luhans. nats. u-t imeni Tarasa Shevchenka" [in Ukrainian].

7. Murashchenko, O. (2023). Sutnist ta struktura innovatsiinoi pedahohichnoi diialnosti maibutnykh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Essence and Structure of Innovative Pedagogical Activity of Future Primary School Teachers]. *Nauka i osvita*. № 4. 17–22 [in Ukrainian].

8. Osvitnia prohrama "Pochatkova osvita" pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu A3 Pochatkova osvita haluzi znan A Osvita [Educational program "Primary Education" of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty A3 Primary Education in the field of knowledge A Education]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy Derzhavnyi zaklad "Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka" [Ministry of Education and Science of Ukraine State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University"]. Retrieved from: https://luguniv.edu.ua/Attach/public_info/opp_bac/new/A3/op_A3_po_bac_2025.pdf (accessed 14.06.2025) [in Ukrainian].

9. Standart vyshchoi osvity (2021). Pershyi (bakalavrskyi riven). Spetsialnist 013 Pochatkova osvita [Standard of higher education. First (bachelor's level). Specialty 013 Primary education]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> (accessed 15.06.2025) [in Ukrainian].

10. Stepanets, I., Bieliaiev, S., Mordovtseva, N., Iliina, O., & Potapova, N. (2024). Innovative, information and digital technologies in the elementary school educational process in the realities of large-scale military aggression: ukrainian experience. *CONHECIMENTO & DIVERSIDADE*. 16 (42), 546–563 [in English].

Vitalina Kyzlova,

Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor,
Professor at the Department of Primary Education,
State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University",
2, Viktora Novikova Str., Lubny, Ukraine,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2637-0320>

Nataliia Mordovtseva,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Primary Education
State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University",
2, Viktora Novikova Str., Lubny, Ukraine,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1827-9404>

Vira Pushko,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Primary Education,
State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University",
2, Viktora Novikova Str., Lubny, Ukraine,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7179-1116>

USING SMART TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

The article is devoted to the analysis of Smart technologies as an important means of optimizing the educational process in institutions of higher education during the training of future primary school teachers in the context of developing their general and professional competencies, as defined by higher education standards and bachelor's and master's degree programs. The essence of Smart technologies is characterized, the main idea behind their use is defined, along with ways to increase the effectiveness of the educational process through their application and the advantages of integrating them into the system of training future primary school teachers. The article explores the historical background of the issue, the main benefits of Smart education; the abilities that higher education students must possess to meet the needs of modern society; and the methods of ensuring effective implementation of Smart technologies in the process of professional teacher training. Special attention is given to the advantages of using Smart technologies in the study of humanities subjects. It is noted that they facilitate the synthesis of theoretical material with practical activities, promote the development of interdisciplinary thinking, individualization of learning, motivation, accessibility, performance analytics, and cross-cultural interaction. The research methods applied include: theoretical (analysis of scientific literature; study and generalization of experience related to the research topic; comparison and systematization); a pedagogical experiment to determine the effectiveness of implementing educational materials; and methods of mathematical statistics to analyze data and establish quantitative indicators of the studied phenomena.

Examples of the successful application of Smart technologies in the study of compulsory educational components ("Children's Literature with the Basics of Literary Education", "Pedagogy (Integrated Course)") of the "Primary Education" program at the State Institution "Taras Shevchenko Luhansk National University" are presented. Significant attention is paid to Smart reading as a form of interactive engagement with children's texts and the FUSE model as an effective tool for developing methodological creativity, digital literacy, teamwork, reflection, and self-directed learning.

Key words: higher education student, professional and specialized competencies, primary school teacher, educational component, Smart technologies, pedagogy, children's literature.

Дата надходження статті: 30.06.2025

Дата прийняття статті: 15.08.2025

Опубліковано: 10.09.2025